

Keeleseaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõus tehakse muudatusettepanekud keelevaldkonna õigusraamistiku ajakohastamiseks, et tugevdada eesti keele staatust riigikeelena ning eesti keele positsiooni ja nähtavust avalikus ruumis. Muudatuste eesmärk on tagada, et eesti keel oleks ühiskonnas peamine teabe- ja suhtluskeel.

Olulisemad muudatused puudutavad avalik-õiguslike juriidiliste isikute eestikeelset asjaajamist, võõrkeelsete kaubamärkide, audioreklaami ning riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste veebiaadresside keelsust, samuti digiplatvormi kaudu töötavate isikute keelenõudeid. Ühistranspordiseaduse muudatuse sisuks on taksojuhile nõutaval tasemel riigikeele oskuse nõude sätestamine teenindajakaardi saamise eeldusena.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on ette valmistanud Haridus- ja Teadusministeeriumi keelepoliitika osakonna juhataja Andero Adamson (tel 735 0225, andero.adamson@hm.ee), keelepoliitika osakonna peaekspert Pille Põiklik (735 0223, pille.poiklik@hm.ee), õiguspoliitika osakonna õigusnõunikud Sander Pelisaar (tel 735 0261, sander.pelisaar@hm.ee), Indrek Kilik (tel 735 0144, indrek.kilik@hm.ee) ja Margit Kiin (tel 735 0199, margit.kiin@hm.ee).

Eelnõu koostamisse on kaasatud Keeleameti esindajad – peadirektor Ilmar Tomusk ja nõunik Hele Pärn. Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Haridus- ja Teadusministeeriumi õiguspoliitika osakonna juhataja Raina Loom (tel 735 0187; raina.loom@hm.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Haridus- ja Teadusministeeriumi analüüsivaldkonna nõunik Inga Kukk (tel 735 4027; inga.kukk@hm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse keeleseadust (RT I, 16.06.2020, 5) ja ühistranspordiseadust (RT I, 22.03.2022, 10).

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

2.1. Eelnõu algatamise vajalikkus

Keelevaldkonna toimimise õiguslik raamistik on reguleeritud keeleseadusega, mis jõustus 1. juulil 2011. a ning mis on püsinud sisuliste muutusteta viimased 11 aastat.

Eelnõuga ei muudeta senist keelepoliitikat, vaid viiakse see kooskõlla ühiskonnaelus toimunud muudatustega ning ühiskonna ootustega, arvestades seejuures keeleseaduse täitmise järelevalves ilmsiks tulnud probleeme.

Eelnõule ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna eelnõu on oma sisu arvestades põhjendatult kiireloomuline. Arvestades ühiskonnas toimunud arenguid ning suurt survet

avaliku ruumi kiirele võõrkeelestumisele, on eesti keele säilitamiseks tekkinud vajadus keeleseaduse muutmiseks. Ühtlasi arvestatakse eelnõu koostamisel asjaoluga, et Vabariigi Valitsus kavandab ja on Riigikogule esitanud seadusemuudatused eestikeelsele õppele üleminekuks. Käesoleva seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse koostamine ei ole Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi HÕNTE) paragrahvi 1 lõike 2 punkti 1 kohaselt nõutav juhul, kui eelnõu menetlus peab olema põhjendatult kiireloomuline. Käesolev eelnõu toetab ühtlast keeleruumi korrastatust, et tugevdada eesti keele positsiooni riigikeelena ning aitab tagada, et eesti keel oleks ühiskonnas peamine suhtluskeel igas valdkonnas.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Esimene paragrahv sätestab keeleseaduse muudatused; teine paragrahv sätestab ühistranspordiseaduse muudatused.

Eelnõu paragrahvi 1 muudetakse keeleseaduse sätteid.

Punktis 1 täpsustatakse asutuste loetelu, milles eestikeelne asjaajamine on kohustuslik.

Kehtiva keeleseaduse § 10 lõige 1 sätestab, et riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse asjaajamine toimub eesti keeles. Eestikeelse asjaajamise nõue laieneb ka riigi enamusosalusega äriühingule, riigi asutatud sihtasutusele ja riigi osalusega mittetulundusühingule. Loetelust puudub avalik-õiguslik juriidiline isik.

Avalik-õiguslik on juriidiline isik, mis on loodud seaduse alusel avalikes huvides. Nii kuuluvad avalik-õiguslike juriidiliste isikute hulka Eesti Rahvusraamatukogu, samuti avalik-õiguslikud ülikoolid (Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Eesti Maaülikool, Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia) jt.

Kõrgharidusseaduse kohaselt on erakõrgkooli asjaajamiskeel eesti keel. Kõrgharidusseaduse § 30 lõige 3 sätestab, et erakõrgkooli asjaajamiskeel on eesti keel. Erakõrgkoolis, kus õppekeel ei ole eesti keel, võib sisemise asjaajamise keelena kasutada eesti keele kõrval erakõrgkooli õppekeelt või mõnda muud võõrkeelt.

Kõrgharidusseadus ei reguleeri avalik-õiguslike ülikoolide asjaajamiskeelt. Ka avalik-õiguslike ülikoolide tegevust reguleerivates seadustes puudub viide eestikeelse asjaajamise nõudele. Kuna seda pole ka keeleseaduses, on oht, et võõrkeelse õppetöö laienedes võib ülikoolide asjaajamine võõrkeelestuda. Seetõttu lisatakse käesoleva seadusemuudatusega avalik-õiguslikud juriidilised isikud nende institutsioonide hulka, kus tuleb tagada eestikeelne asjaajamine.

Avalik-õiguslike ülikoolide puhul toimub pidev suhtlus ka välisüliõpilastega ning õppejõududega. Nii nagu välissuhtluses (vt ka käesoleva seletuskirja p 3), võivad ülikoolid kasutada mõlemale osapoolale sobivat keelt, samuti on ülikoolidel õigus kasutada asjaajamises ja suhtlemises välisüliõpilastega ning õppejõududega vajadusel võõrkeelt.

Punktis 2 lisatakse keeleseaduse § 10 lõige 5, mille kohaselt peavad riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse domeeninimed olema eestikeelsed.

Nimetatud asutuste ametnike ja töötajate e-posti aadressides kasutatakse vaid eestikeelseid sõnu ja lühendeid.

Põhiseaduse § 6 kohaselt on Eesti Vabariigi riigikeel eesti keel ning keeleseaduse § 10 lõige 1 sätestab, et riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse asjaajamine toimub eesti keeles.

Asutuse domeeninimi (veebiaadress) on seotud nii eesti keele staatuse kui ka asjaajamiskeelega, kuid praegu puudub keeleseaduses domeeninime ja sellega seotud e-posti aadresside eestikeelsuse nõue. Nii domeeninimi kui ka e-posti aadress sisaldavad olulist teavet asutuse ja selle tegevusvaldkondade kohta, nt on päästeameti veebiaadress rescue.ee, keskkonnaministeeriumi veebiaadress on envir.ee, mitme riigiasutuse eri valdkondade e-posti aadressid sisaldavad võrkeelset teavet: winternavigation@transpordiamet.ee, maritime.security@transpordiamet.ee; kõik Päästeameti elektronpostiaadressid on tähistatud inglisekeelse „rescue.ee“-ga: <https://www.rescue.ee/et/yldkontaktid>.

Justiitsministeerium on seisukohal, et domeeninimede ja meiliaadresside eestikeelsuse nõude saab tuletada asjaajamiskeele paragrahvist, kuid eelnõu esitaja eelistab, et seaduses oleks see nõue selgelt kirjas.

Punktis 3 muudetakse § 13 teksti ning sätestatakse, et riigiasutus, kohaliku omavalitsuse asutus, avalik-õiguslik juriidiline isik, riigi enamusosalusega äriühing, riigi asutatud sihtasutus, riigi osalusega mittetulundusühing ning nende teenistujad võivad kasutada oma välissuhtluses mõlemale poolele sobivat keelt.

Kehtiva seaduse § 13 sõnastus välistab riigi enamusosalusega äriühingu, riigi asutatud sihtasutuse ja riigi osalusega mittetulundusühingu ja nende teenistujate õiguse kasutada oma välissuhtluses sobivat keelt, lubades seda teha vaid riigiasutusel ja kohaliku omavalitsuse asutusel ning nende ametnikul ja töötajal.

Eelnõu muudatusega on loetellu lisandunud avalik-õiguslikud juriidilised isikud, kellel on õigus kasutada välissuhtluses osapooltele sobivat keelt.

Punktis 4 täpsustatakse põhimõtteid, kuidas lisada võrkeelse kaubamärgi kasutamisel ettevõtte tegevuskoha tähisena või välireklaamis võrkeelses kaubamärgis sisalduvale olulisele teabele tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta eestikeelne teave.

Võrkeelse kaubamärgi kasutamise avalikus teabes tuleb kehtiva keeleseaduse § 16 lõige 3 kohaselt esitada kaubamärgi võrkeelne osa, mis sisaldab olulist teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta ka eestikeelsena, kahjustamata seejuures kaubamärgi eristusvõimet ja kohaldamata keeleseaduse § 16 lõiget 2. Nimetatud teabe võib esitada ka tegevuskoha sissepääsu juures.

Kehtiva keeleseaduse § 16 lõige 3 ei kirjuta ette mingeid nõudeid eestikeelse teksti asukohale ega vaadeldavusele, seadus ütleb vaid, et eestikeelse teabe võib esitada ka tegevuskoha sissepääsu juures. Nõuet, et eestikeelne tekst peaks olema selgelt nähtav ja klientidele sobivas kohas, seadus ei esita.

Keeleameti järelevalvepraktika näitab, et paljud ettevõtjad paigutavad eestikeelse teabe sellisesse kohta, kus kliendil ei ole võimalik seda näha, näiteks uksematile, kaupluseruumis asuvale kõrvalisele riiulile, kaupluse välisseina alaosasse, kus selle märkamiseks peab kükitama. Tihti on eestikeelne tekst nii väike, et seda on võimatu märgata. Kuna seadus ei sea

nõudeid eestikeelse tõlke paigutusele ega vaadeldavusele, on ka selliste juhtumite puhul eestikeelse teabe esitamise nõue täidetud.

Seadusemuudatusega sätestatakse, et võõrkeelsetes kaubamärkides sisalduv oluline teave tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta peab paiknema võõrkeelsega samas vaateväljas ning peab olema sama hästi nähtav kui võõrkeelne teave.

Punktis 5 lisatakse keeleseaduse avaliku teabe keelt reguleerivasse paragrahvi (ehk paragrahvi 16) audioreklaami keelt reguleeriv sätte (vt lõige 6).

Kehtivat keeleseadust hakati välja töötama 2009. aastal, see jõustus 1. juulil 2011. aastal. Võrreldes enam kui kümne aasta taguse ajaga, on kaubanduse ja teeninduse vallas toimunud olulised muudatused ning üha enam on kauplused ja teenindusasutused koondunud suurtesse kaubanduskeskustesse, kus viibib pidevalt suur hulk inimesi. Seetõttu kasutatakse klientideni jõudmiseks varasemast tunduvalt enam audioreklaami, mille keelekasutust aga keeleseadus ei reguleeri.

Reklaamikeele regulatsioon on keeleseaduse §-s 16, mille lõige 1 sätestab: avalikku kohta paigaldatud viidad, sildid, ettevõtte liiginimetus ja välireklaam, sealhulgas poliitilise agitatsiooni eesmärgil paigaldatud välireklaam, ning juriidilise isiku teadaanded peavad olema eestikeelsed.

Ükski neist ei reguleeri avalikkusele suunatud audioreklaami. Keeleseaduse §-s 18 on sätte, mis reguleerib võõrkeelse audiovisuaalse teose tõlkimist, kuid audioreklaam ei ole võõrkeelne audiovisuaalne teos. Viimaste all peetakse silmas ennekõike televisioonis näidatavaid ja kinos linastuvaid saateid ja filme, millele on võimalik lisada eestikeelsed subtiitrid, pealeloetud tekst või viipekeelne tõlge. Audioreklaami puhul ei tule ükski neist kõne alla.

Seni on keeleamet järelevalves lähtunud § 16 lõikes 1 sätestatud reklaami keele üldpõhimõtetest: kui audioreklaam on eestikeelne ja sellele järgneb võõrkeelne reklaam, on eestikeelsuse nõue täidetud. Ametile laekunud kaebustest võib järeldada, et kaubanduskeskuses viibides jääb tihti mulje, et eestikeelset reklaami polegi. Seda näiteks juhul, kui inimene viibib keskuses lühikest aega, mille jooksul kuuleb ta ainult võõrkeelset reklaami, sest võõrkeelse reklaami plokid on pikad, järjest kõlavad võõrkeelsed reklaamid, mille eestikeelset tõlget klient keskuses viibides ei kuule. Tallinna suuremate kaubanduskeskuste allahindluskampaaniate ajal võib eestikeelsele reklaamile lisaks kõlada nii venekeelne kui ka ingliskeelne reklaam ning nii jääb eestikeelse audioreklaami osakaaluks vaid kolmandik kogu reklaamist.

Laekunud kaebused annavad tunnistust, et audioreklaamiga seonduv vajab keeleseaduses täpsemat reguleerimist.

Nii lisatakse avaliku teabe keelt reguleerivasse paragrahvi 16 lõige 6, mille kohaselt on avalikkusele suunatud audioreklaam eestikeelne. Kuna Eestis elavatest ja viibivatest isikutest hinnanguliselt 20 protsenti ei pruugi eesti keelest aru saada, on mõistlik isikute teavitamise huvides võimaldada esitada osa audioreklaamist võõrkeeles. Eestikeelsele audioreklaamile võib järgneda audioreklaam võõrkeeles, kusjuures võõrkeelse audioreklaami avaldamise osakaal ei tohi ületada 20 protsenti audioreklaami kogumahust. Võõrkeelse audioreklaami avaldamise osakaal on tuletatud proportsionaalselt eesti keelt mitteoskavate isikute osakaalust.

Punktis 6 muudetakse keeleseaduse § 23 lõiget 2 ning lisatakse nende töötajate loetellu, kellele kehtestatakse avalikes huvides eesti keele oskuse nõue, ka digiplatvormi kaudu töötavad töötajad.

Infoühiskonna teenuse seaduse § 2 punkti 1 kohaselt on infoühiskonna teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenuse kasutaja otsesel taotlusel ja mille puhul andmeid töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmete töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled ei viibi üheaegselt samas kohas. Infoühiskonna teenus peab olema täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ, 8. juuni 2000, infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) artikkel 3 lõige 1 sätestab, et iga liikmesriik tagab, et infoühiskonna teenused, mida pakub tema territooriumil asuv teenuseosutaja, vastavad kõnealuses liikmesriigis kehtivatele kooskõlastatud valdkonna küsimusi puudutavatele siseriiklikele õigusnormidele. Artikli 3 lõige 2 sätestab, et liikmesriigid ei tohi kooskõlastatud valdkonda kuuluvatel põhjustel piirata teisest liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste osutamise vabadust.

Sama artikli lõige 4 sätestab, et liikmesriigid võivad võtta meetmeid konkreetse infoühiskonna teenuse osas erandi tegemiseks lõikest 2, kui on täidetud järgmised tingimused: meetmed on vajalikud ühel järgmistest põhjustest:

- avalik kord, eriti kuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine, kaasa arvatud alaealiste kaitse ja võitlus rassilise, soolise, usulise või rahvusliku viha õhutamise vastu ning üksikisikuid puudutavate inimväärkuse rikkumiste vastu,
- rahva tervise kaitse,
- avalik julgeolek, sealhulgas riigi julgeoleku ja kaitse tagamine,
- tarbijate, sealhulgas investorite kaitse.

Kõnealuse muudatuse keeleseaduses on tinginud asjaolu, et paljudel juhtudel ei ole tagatud keeleseaduses ja tarbijakaitse seaduses sätestatud tarbija õigus eestikeelsele teabele, kuna infoühiskonna teenuse osutamisel ei valda digiplatvormi kaudu töötajad teenuse osutamiseks vajalikul tasemel eesti keelt.

Keeleseaduse jõustumisel 2011. aastal ei olnud digiplatvormide kaudu osutatavad teenused Eesti veel aktuaalsed, kuid viimastel aastatel on nende osutamine plahvatuslikult kasvanud. Teenuste turul tegutsevad digiplatvormide kaudu tuhandeid töötajaid (ennekõike sõidujagamisteenus ning kullerteenus), kelle hulgas on arvukalt eesti keelt mitteoskavaid isikuid. Keeleametile laekunud kaebused annavad tunnistust sellest, et digiplatvorm, mis vahendab teavet kauba või teenuse tellija ning pakkuja vahel, ei aita alati leida lahendust teenuse tellija ning eesti keelt mitteoskava kulleri või taksojuhi vahel teenusega seotud arusaamatustele, olgu siis tegemist õige sihtkoha leidmise, aadressi või kellaaja täpsustamise või mõne muu teenusega seotud asjaoluga.

Nii on keeleoskuse nõude kehtestamine avalikes huvides põhjendatud tarbija huvide kaitsega.

Punktis 7 täpsustatakse valdkondi, milles eesti keele kasutamise ja kirjakeele normi rikkumise eest võidakse isikut karistada rahatrahviga.

Kehtiva keeleseaduse § 35 lõike 1 kohaselt karistatakse kirjakeele normi rikkumise eest mh avalikku kohta paigaldatud viidal ja sildil, välireklaamis, sealhulgas poliitilise agitatsiooni eesmärgil paigaldatud välireklaamis, ning veebilehel, ettevõtte liiginimetuse eksponeerimisel ja nime ümberkirjutamisel rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

See säte on suures osas vastuolus keeleseaduse § 4 lõigetega 1 ja 3. Keeleseaduse § 4 lõige 1 sätestab, et kirjakeele normile peab vastama ametlik keelekasutus, mis on riigiasutuse ning kohaliku omavalitsuse ametiasutuse ja kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse, notari, kohtutäituri ja vandetõlgi ning nende büroo või muu avaliku halduse ülesandeid täitma volitatud asutuse, kogu või isiku dokumentide, veebilehe, siltide, viitade ja teadaannete keelekasutus.

Keeleseaduse § 4 lõige 3 sätestab, et muudes avalikkusele suunatud tekstides, millele ei kohaldata ametliku keelekasutuse nõuet, sealhulgas eesti keele kasutamisel meedias, järgitakse keelekasutuse head tava, mis tähendab, et seal ei tule järgida rangelt kirjakeele normi.

Nii ei nõua keeleseadus muudes avalikkusele suunatud tekstides, nt reklaamidel, kirjakeele normi järgimist, kuid § 35 lõike 1 kohaselt karistatakse isikut juhul, kui kirjakeele normi on rikutud avalikku kohta paigaldatud viidal ja sildil, välireklaamis, sealhulgas poliitilise agitatsiooni eesmärgil paigaldatud välireklaamis, ning veebilehel, ettevõtte liiginimetuse eksponeerimisel. Kõik nimetatud keelekasutuse juhtumid jäävad väljapoole ametlikku keelekasutust ning neile kohaldatakse keelekasutuse head tava, mitte kirjakeele normi. Seetõttu ei ole isikute karistamine kirjakeele normi rikkumise eest valdkonnas, kus kirjakeele normi järgima ei pea, õiguspärane.

Käesoleva muudatusega tühistatakse kirjakeele normi rikkumise karistamise võimalus nendel juhtudel, kui kirjakeele normi järgimine ei ole kohustuslik. Jõusse jääb kirjakeele normi rikkumise karistamine ametlikus keelekasutuses ning nime ümberkirjutusreeglite rikkumise puhul. Viimane puudutab isikunime ja ametliku kohanime ümberkirjutamist ametlikes dokumentides, kus tuleb järgida seaduse alusel kehtestatud ümberkirjutusreegleid.

Punktiga 8 täiendatakse seaduse paragrahvi 39¹ lõigetega 3 ja 4, milles nähakse ette säte § 16 lõikes 3 – kaubamärgi kasutamisele kehtestatud nõuete rakendamine. Alates 1. jaanuarist 2024. a rakendatakse nõuet, et kaubamärgi kasutamisel isiku tegevuskoha tähisena või välireklaamis tuleb kaubamärgi võõrkeelne osa, mis sisaldab olulist teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta, esitada ka eestikeelsena. Kusjuures eestikeelne tekst peab olema sama hästi nähtav kui võõrkeelne tekst ning see peab paiknema võõrkeelsega samas vaateväljas.

Samuti täiendatakse seaduse paragrahvi 39¹ lõikega 4, milles nähakse ette säte § 16 lõikes 6 – avalikkusele suunatud audioreklaamile kehtestatud nõuete rakendamine. Alates 1. juulist 2023. a rakendatakse nõuet, et avalikkusele suunatud audioreklaam peab olema eestikeelne ning eestikeelsele audioreklaamile võib järgneda tõlge võõrkeelde, kusjuures võõrkeelse audioreklaami osakaal ei tohi ületada 20 protsenti avaldatava audioreklaami kogumahust.

Eelnõu paragrahvida § 2 täiendatakse ühistranspordiseaduse sätteid.

Punktis 1 täiendatakse § 57 lõiget 1 punktiga 5, millega täiendatakse nõudeid teenindajakaardi taotlejale ja omajale. Muudatusega taastatakse enne 2016. a märtsi kehtinud nõue, et taksoveo teenindajakaardi taotleja ning omaja peab oskama eesti keelt vähemalt B1-tasemel.

2015. aastal jõustunud ühistranspordiseadus sätestas, et taksojuhi teenindajakaardi taotleja peab oskama eesti keelt vähemalt tasemel B1. See tähendas, et teenindajakaardi väljastaja ehk kohalik omavalitsus või muu volitatud asutus pidi veenduma, et teenindajakaardi taotleja oskab eesti keelt, taotleja aga pidi esitama keeletunnistuse. 2016. aastal tühistati see nõue põhjendusega, et tegemist on topeltregulatsiooniga, kuna taksojuhtide keelenõue on juba kehtestatud keeleseaduse alusel valitsuse määrusega.

Taksojuhtide keelenõude tühistamine ühistranspordiseaduses on kahjuks viinud olukorrani, et teenindajakaardi väljastajal ei ole enam võimalik teenindajakaardi väljastamisel taksojuhikandidaatide keeleoskuses veenduda. Nii saavad teenindajakaardi kõik soovijad sõltumata sellest, kas nad oskavad eesti keelt või ei.

Eesti suurimas omavalitsuses Tallinnas vastutab taksoteenusega seonduva eest Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, kes saab sarnaselt Keeleametiga pidevalt kaebusi taksojuhtide kohta, kes ei oska sõnagi eesti keelt. Mitmel korral on kaebajad märkinud, et taksojuht ei ole suutnud suhelda ka muudes meie piirkonnas levinud rahvusvahelise suhtlemise keeltes nagu inglise või vene keel.

Nii ei ole taksoteenuse eest vastutaval asutusel võimalik juhtide keeleoskuses veenduda, Keeleamet saab aga sekkuda alles siis, kui laekub kaebus keeleoskamatu taksojuhi kohta.

Amet alustab kaebuse alusel järelevalvemenetlust ja teeb keeleoskamatule juhile ettekirjutuse, kuid keeleseaduse kohaselt tuleb isikule anda piisavalt aega eesti keele õppimiseks. Motiveeritud õppija jõuab B1-tasemeni umbes ühe aastaga, kuid senikaua pakub ta teenust, ja siin sõltub juba kliendi võõrkeelteoskusest, kas tal õnnestub jõuda soovitud sihtkohta. See on vastuolus põhiseaduse aluspõhimõtete ning keeleseadusega.

Ametile laekunud kaebustest nähtub, et paljud infoühiskonna teenuse vahendusel tegutsevad taksod (nn äpitaksod) ei suuda tagada tarbija keeleõigusi. On võimalik, et taksojuhi keelenõude tühistamisel ühistranspordiseaduses eeldati, et taksoteenuse pakkumisel asendavad teenindajat kliendiga suhtlemisel tehisintellekti võimalusi kasutavad digiseadmed. Kahjuks ei ole infoühiskonna teenuse seaduse § 2 lg 1 nimetatud elektroonilised sidevahendid arenenud sellisele tasemele, et teenuse kvaliteet oleks võrreldav inimese poolt pakutud teenuse kvaliteediga.

Tutvumisel eri riikides taksojuhtide suhtes kehtestatud nõuetega ilmneb, et keeleseaduse alusel antud õigusaktiga (valitsuse määrusega) on riigikeele oskuse nõue kehtestatud Eestis, Lätis ja Leedus. Mitmes teises riigis on keeleoskuse nõue esitatud taksoveolubade väljaandmist reguleerivas õigusaktis, nt Inglismaal (B1-taseme nõue), Taanis, Soomes (Soomes tuleb sooritada taksojuhi eksam, mis toimub soome või rootsi keeles, teenuse pakkumiseks vajaliku keeleoskuse peab tagama taksoettevõtja), Tšehhi Vabariigis, Hispaanias, Prantsusmaal, Hollandis, Luksemburgis (vähemalt ühe ametliku keele oskuse nõue), Maltal (inglise või malta keele oskuse nõue). Mitmes riigis nõutakse peale riigikeele ka ühe võõrkeele (üldjuhul inglise)

oskust vähemalt algtasemel (Kreeka, Bulgaaria). Brüsselis nõutakse taksojuhilt peale prantsuse keele ka hollandi ja inglise keele oskust algtasemel. Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvast Norras nõutakse taksojuhtidelt norra keele oskust tasemel B1 või B2, viimast peavad paljud taksojuhid liiga kõrgeks, on võimalik, et sellest loobutakse ning keelenõudeks jääb B1, nagu see on ka Eestis.

Punktis 2 täiendatakse paragrahvi 58 lõiget 3 punktiga 6, mis sätestab, et teenindajakaardi taotleja esitab teenindajakaardi andjale dokumendi, mis tõendab vähemalt B1 tasemel eesti keele oskust.

Ühistranspordiseaduse muudatusega taastatakse olukord, kus taksojuht peab tõendama oma eesti keele oskust enne teenindajakaardi väljastamist ning esitama vastava dokumendi. Selliseks dokumendiks võib olla eesti keele tasemeeksami sooritamise saadud tasemetunnistus või dokument selle kohta, et taotleja on omandanud eesti keeles kas põhihariduse, üldkeskhariduse, põhihariduse baasil kutsehariduse, põhihariduse baasil keskerihariduse või kõrghariduse. Sellega tagatakse kliendi õigus eestikeelsele teabele ja teenindamisele.

Punktis 3 täiendatakse paragrahvi 96 lõike 19 ning nähakse ette, et teenindajakaardi omaja, kellele on teenindajakaart väljastatud enne käesoleva seaduse § 58 lõike 1 punkt 6 jõustumist, esitab loa andjale hiljemalt 2024. aasta 1. jaanuariks vähemalt B1-tasemel eesti keele oskust tõendava dokumendi. Kuna õiguslik olukord ei ole teenindajakaardi omaja jaoks muutunud (taksojuhile ei ole kehtestatud täiendavat keelenõuet vaid dokumendi esitamise kohustus), ei ole vajalik ette näha pikemat üleminekuaega. Kui eesti keele oskust tõendavat dokumenti ei ole 1. jaanuariks 2024 esitatud, ei vasta teenindajakaardi omaja käesoleva seaduse §-s 57 sätestatud nõuetele. See tähendab, et vastavalt § 63 lõike 2 punkti 1 järgi võib teenindajakaardi ja sõidukikaardi andja omajale teha puuduste kõrvaldamiseks ettekirjutuse või teenindajakaardi ja sõidukikaardi kehtivuse kindlaksmääratud ajaks peatada või selle kehtetuks tunnistada, kui teenindajakaardi omaja ei vasta käesoleva seaduse §-s 57 sätestatud nõuetele.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

6.1. Avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele eestikeelse asjaajamise nõude kehtestamine

Keeleseaduse § 10 lõike 1 kohaselt toimub riigiasutuse, kohaliku omavalitsuse asutuse ja avalik-õigusliku juriidilise isiku asjaajamine eesti keeles. Eestikeelse asjaajamise nõue kehtib ka riigi enamusosalusega äriühingule, riigi asutatud sihtasutusele ja riigi osalusega mittetulundusühingule.

6.1.1. Mõju sihtrühm: avalik-õiguslik juriidiline isik

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud on loodud seaduse alusel avalikes huvides, nendeks on näiteks kõik avalik-õiguslikud ülikoolid, Eesti Rahvusringhääling, Rahvusooper, Rahvusraamatukogu, Eesti Kultuurkapital.

Mõju valdkond: mõju avalik-õigusliku juriidilise isiku asjaajamisele

Kehtiv keeleseadus ei reguleeri avalik-õigusliku juriidilise isiku asjaajamiskeelt. Rahvusvahelistumise ja välissuhtluse laienemise tingimustes on suurenenud surve kasutada ülikoolides asjaajamises võõrkeeli. Praeguse regulatsiooni juures on võimalik nõuda eestikeelse teabe saamise õigust, kuid mitte nõuda avalik-õigusliku juriidiliselt isikult eestikeelset asjaajamist.

Mõju kirjeldus:

Muudatus mõjutab avalik-õigusliku juriidilise isiku asjaajamist. Muudatuse jõustumisel saab edaspidi avalik-õigusliku juriidilise isiku asjaajamine toimuda üksnes eesti keeles. Seega peab avalik-õiguslik juriidiline isik hoolitsema selle eest, et tema asjaajamisega tegelevad füüsilised isikud valdavad eesti keelt.

Mõju olulisus:

Eelduslikult on Eestis tegutsevate avalik-õiguslike juriidiliste isikute asjaajamisega tegelevad füüsilised isikud valdavalt eesti keelt oskavad ning seetõttu ei ole üleminek eestikeelsele asjaajamisele olulisi probleeme, sh mõju kaasa toov. Ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud saavad suuremate probleemideta oma senist tegevust jätkata. Seadusemuudatusega kaotatakse eespool viidatud lünk õiguslikus regulatsioonis ja tagatakse ülikoolide ja teiste avalik-õiguslike juriidiliste isikute eestikeelne asjaajamine, mis ei välista võõrkeelte kasutamist välissuhtluses. Sellega tugevneb muuhulgas eesti keele staatus ning tagatakse kogu avaliku sektori ühetaoline ja võrdne kohtlemine.

6.1.2. Mõju sihtrühm: avalik-õigusliku juriidilise isiku poolt osutatavat teenust tarbivad füüsilised isikud, töötajad

Muudatus mõjutab avalik-õigusliku juriidilise isiku poolt osutatava teenuse tarbijaid (füüsilisi isikuid) – ülikoolide puhul nt üliõpilased, muude avalik-õiguslike isikute puhul muud nende teenust tarbivad isikud või avalik-õigusliku juriidilise isikuga kokkupuutuvad füüsilised isikud ja töötajad.

Mõju valdkond: mõju teenuse tarbimisele ja tööülesannete täitmisele

Muudatusega välistatakse eelkõige võimalus, et Eesti üliõpilane peaks Eestis tegutseva ülikooliga suhtlema võõrkeeles, samuti tagatakse ülikooli õppejõududele ning töötajatele õigus eestikeelsele asjaajamisele ning eestikeelne tööalane teave.

Mõju kirjeldus:

Muudatusega kaasneb see, et isik, kes teenust tarbib või töötaja peab asjaajamisest osasaamiseks ka eesti keelt valdama. See omakorda toob kaasa senisest suurema vajaduse eesti

keele õppimise järele, kuna kõik teenuse tarbijad ning töötajad ei ole eestlased, kelle jaoks asjaajamine ei toimu edaspidi nende emakeeles või keeles, mida isikud ka väga hästi valdavad.

Mõju olulisus:

Mõju sihtrühmale on oluline. Eesti keelt hästi valdavatele isikutele (peamiselt eestlased jne) kaasneb muudatusega kahtlemata positiivne mõju, kuna nemad saavad edaspidi senisest suurema tõenäosusega osa eestikeelsest (emakeelsest) asjaajamisest. On küll küllaltki tõenäoline, et valdavalt toimus ka seni avalik-õiguslike juriidiliste isikute asjaajamine eesti keeles. Eesti keelt mitte hästi valdavatele isikutele (peamiselt välismaalased jne) kaasneb muudatusega pigem negatiivne mõju, kuna avalik-õiguslik juriidiline isik ei saa edaspidi seadust rikkumata isikuga suhtlust (mis muuhulgas on asjaajamise osa) muus keeles korraldada. See toob kaasa vajaduse eesti keele õppe järele, mis on positiivne.

6.2. Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste domeeninimes eestikeelse sõna või lühendi nõude kehtestamine

Keeleseaduse 10 lõike 5 kohaselt võivad riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse domeeninimeks olla vaid eestikeelsed sõnad või lühendid. Nimetatud asutuste ja nende teenistujate e-posti aadressides tuleb kasutada vaid eestikeelseid sõnu ja lühendeid.

6.2.1. Mõju sihtrühm: riigiasutused ja kohaliku omavalitsuse asutused

Riigiasutus on iga riigi kui halduse kandja asutus. Vastavalt sellele, kas riigiasutuse põhiülesandeks on avaliku võimu teostamine või avalike teenuste osutamine, jagunevad riigiasutused riigi ametiasutusteks ja riigi ametiasutuste hallatavateks asutusteks. Kohaliku omavalitsuse asutus on valla või linna kui halduse kandja koosseisu kuuluv asutus. Kohaliku omavalitsuse ametiasutused on avaliku teenistuse seaduse § 2 lõike 3 kohaselt valla- ja linnavolikogude kantseleid, valla- ja linnavalitsused, osavalla ja linnaosavalitsused, linnavalitsuse ametid ja kohalike omavalitsuste liitude bürood. Omavalitsuste ametiasutuste poolt hallatavad asutused on munitsipaalkoolid, munitsipaallasteaiad, kohaliku omavalitsuse kultuuriasutused, lastekodud jne.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele (avaliku sektori rahastamine, sealhulgas kulud ja tulud)

Domeeninime puhul on olemuselt tegemist tähemärkide kombinatsiooniga, mis on seotud mõne IP-aadressiga, mis aitab Internetis lihtsamini leida veebilehti. Sellisel kujul toimib domeeninimi asukohale viitava aadressina.

Eestis korraldab domeeninimede registreerimist Eesti Interneti Sihtasutus (EIS). Domeeninime registreerimist saab taotleda iga isik, kelle isikusamasus on tuvastatud ning kes on esitanud selleks nõutava teabe ja dokumendid.

Mõju kirjeldus:

Esitatud muudatusettepaneku mõju on ennekõike suunatud tulevikku, et vältida uute võõrkeelsete domeeninimede või aadresside registreerimist riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste puhul.

Eestikeelsete domeeninimede ning e-posti aadresside kasutuselevõtt toob kaasa vähese majandusliku mõju (kulud) asutuste jaoks.

Domeeninimede registreerimise hinnad varieeruvad lähtuvalt tippdomeeni valikust. Riigiasutuste poolt peamiselt kasutatava tippdomeeni .ee, registreerimise hind jääb Eestis üldjuhul alla 10 euro. Seega saab järeldada, et domeeninime registreerimise kulu on üsna madal.¹

Lisaks domeeni registreerimise kuludele võivad kaasnedada täiendavad tööjõukulud materjalide, listide, kodulehtede ning seal oleva info muutmiseks.

Mõju olulisus:

Muudatuse mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste jaoks on pigem madal. Tegemist ei ole olulist kulu nõudva muudatusega. Kulu ei kaasne üldse nende riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuste asutuste jaoks, kelle domeeninimes ei kasutata muukeelset sõna või lühendit. Pigem võib muudatus tekitada vastuolu domeeninimes muukeelset sõna või lühendit pikaajaliselt kasutanud ja rahvusvahelise suhtlusega seotud asutustes, kuna muudatuse vajalikkus ei pruugi olla kõigile üheselt mõistetav.

6.3. Digiplatvormi vahendusel töötavatele isikutele keeleoskuskõude rakendamine

Keeleseaduse § 23 lõiget 2 täiendatakse ning lisatakse õiguslik alus keeleoskuskõude rakendamiseks digiplatvormi vahendusel töötavatele isikutele.

6.3.1. Mõju sihtrühm: digiplatvormi vahendusel teenust tarbivad isikud

Digiplatvormid on muutumas meie igapäevaelu ja majanduskeskkonna paratamatuks osaks. Nende kaudu tarbivad teenuseid tuhanded eestimaalased päevas.

Mõju valdkond: mõju teenuse tarbimisele

Muudatusel on kahtlemata mõju teenuse tarbimisele, kuna pärast muudatuse jõustumist saab teenuse tarbija (klient) nõuda, et teenust tuleb osutada eesti keeles, kui see on õigustatud avalikes huvides. Avalik huvi on ühiskonna kui terviku huvi, mis põhjendab otsustustes eelistusi, millega tagatakse üldised hüved või välditakse nendega tekkida võivat kahju. Avaliku huvi seisukohast on olulised ühishüvised ehk sellised hüved, mida ei kasutata eratarbimiseks, vaid mis on kõigile kättesaadavad, nagu loodus, turvalisus ja kultuur. Seega ei saa muudatuse järgselt eeldada ja nõuda, et kõikide digiplatvormide vahendusel töötavad isikud oskaksid eesti keelt. Nimelt on ka Google, Amazon, Facebook jne digiplatvormid.

Mõju kirjeldus:

Muudatuse mõjul paranevad nii digiplatvormi vahendusel pakutava teenuse kvaliteet kui ka klientide keeleõiguste tagamine, kuna seadusemuudatuse alusel kehtestatud nõuete rakendamisel tagatakse klientidele eestikeelne teave. Nende teenuseid tarbivad igapäevaselt tuhanded inimesed. Keeleametile laekunud kaebustest nähtub, et väga tihti suhtlevad nii kullerid kui ka sõidujagamisteenuse osutajad kliendiga võõrkeeles.

---

¹ Zone Media OÜ. Domeeni hinnad <https://www.zone.ee/et/domeeni-registreerimine/hinnad/> (17.10.2022)

Mõju olulisus:

Muudatuse mõju on olulisem isikule, kes valdab vaid eesti keelt. Muudatuse mõju on vähem olulisem isikule, kes juba valdas keelt, mida kasutati seni digiplatvormi vahendusel pakutava teenuse osutamisel. Ehk, et ühtlasi on muudatuse mõju nt Eestis elavale välismaalasele väike.

6.3.2. Mõju sihtrühm: digiplatvormi vahendusel töötavad isikud

Digiplatvormi vahendusel töötavate isikute näol on tegemist füüsiliste isikutega, kes reaalselt pakuvad mõnda teenust digiplatvormi kaudu (enamasti mõne juriidilise isiku nimel).

Mõju valdkond: mõju tööülesannete täitmisele, sotsiaalne mõju

Kuna tegemist on füüsilisele isikule laieneva nõudega, mille täitmine on vajalik töö tegemiseks, sh senise töö jätkamiseks, siis saab öelda, et muudatus avaldab mõju teatud füüsiliste isikute poolt tööülesannete täitmisele (sotsiaalne mõju).

Mõju kirjeldus:

Muudatusega sätestatakse eesti keele oskuse nõude kehtestamise alused digiplatvormi kaudu töötavale töötajale. Kuna nad ei ole digiplatvormi pakkujatega töölepingulises suhtes, ei ole Vabariigi Valitsusel seni õiguslikku alust kehtestada neile eesti keele oskuse nõudeid, nt Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määrusega nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“. Muudatus tagab võrdsed nõuded töölepingulises suhtes ning digiplatvormi vahendusel tegutsevale töötajale.

Mõju olulisus:

Muudatuse mõju on oluline. Eesti keele oskuse nõude kehtestamine tähendab seda, et digiplatvormi vahendusel töötavad isikud peavad hakkama enda eesti keele oskust parandama, et senist tegevust jätkata. Digiplatvormi vahendusel töötava isiku (töötaja) keeleoskuse tõstmine tõstab tema konkurentsivõimet tööturul ja aitab Eesti ühiskonnas paremini hakkama saada. Seega on eesti keele oskuse nõude kehtestamisel positiivne mõju töötajale.

6.4. Nõuete kehtestamine avalikkusele suunatud audioreklaamile

Keeleseaduse § 16 lõige 6 sätestab, et avalikkusele suunatud audioreklaam on eestikeelne. Eestikeelsele audioreklaamile võib järgneda audioreklaam võõrkeeles, kusjuures võõrkeelse audioreklaami osakaal ei tohi ületada 20 protsenti audioreklaami kogumahust.

6.4.1. Mõju sihtrühm: ettevõtted

Väga paljud kaubandus- ja teenindusettevõtted kasutavad teabe edastamisel klientidele audiokanaleid. Audioreklaami keele regulatsioon keelseaduses puudub.

Mõju valdkond: mõju majandusele (ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus)

Muudatusega kaasneb mõju teatud ettevõtetele, nende senisele tegevusele ehk, et osaliselt tuleb senist tegevust muuta.

Mõju kirjeldus:

Kaubanduskeskustes edastatakse seal viibivatele isikutele (klientidele) nn siseraadio vahendusel kaubanduslikke teadaandeid. Need kõlavad tavaliselt küllaltki võrdses mahus eesti keeles ja mõnes võõrkeeles. Keeleametile esitatud arvukatest kaebustest saab järeldada, et võõrkeele kasutamine on teatud juhtudel domineeriv.

Muudatusega tekitatakse olukord, kus võõrkeelse audioreklaami esitamine ei ole küll keelatud, kuid selle kasutamise maht on piiratud. Esiteks ei saa audioreklaam olla üksnes võõrkeelne, vaid see saab olla eestikeelsele reklaamile järgnev (selle jätk) ning teiseks ei tohi võõrkeelse audioreklaami osakaal ületada 20 protsenti audioreklaami kogumahust (mis tähendab, et vähemalt 80 protsenti audioreklaamist peab olema eestikeelne).

Muudatusega kaasneb mõju neile kaubanduskeskustele ning muudele audioreklaami kasutavatele ettevõtetele, kes on seni muukeelset audioreklaami teinud ja esitanud ning selle maht on olnud suurem kui 20 protsenti audioreklaami kogumahust.

Mõju olulisus:

Muudatusega kaasneb suurem mõju neile audioreklaamide esitajatele, kes on teinud valdavalt muukeelset audioreklaami. Mõju on väiksem võõrkeelset audioreklaami väiksemas mahus esitajatele ning puudulik nende jaoks, kes võõrkeelset reklaami oma teenuste ja toodete reklaamimisel ei kasuta.

Muudatusega võib kaubandusettevõtete ja muude teenuste osutajate ja kaupade müüjate jaoks kaasneda ka negatiivne mõju, kuna võib suureneda nende isikute hulk, kes ei saa esitatud audioreklaamist aru ning nende poolt jäävad teatud teenused tarbimata ja kaupad ostmata. Negatiivne mõju kaasneb eelduslikult siiski vaid juhul, kui võõrkeelset osa audioreklaamis ei olegi ehk, et audioreklaam esitatakse üksnes eestikeelsena.

6.4.2. Mõju sihtrühm: avalikkus, eesti elanikkond

Mõju valdkond: mõju keelekasutusele ja eesti keele staatusele

Kaubanduskeskusi külastab iga päev kümneid tuhandeid inimesi, kes kuulevad eestikeelse reklaami kõrval intensiivset võõrkeelset reklaami. Lühemat aega keskuses viibinud inimestele jääb tihti mulje, et reklaam on ainult võõrkeelne. Muudatus aitab selliseid juhtumeid märkimisväärselt vähendada.

Mõju kirjeldus:

Muudatusega kaotatakse lünk õiguslikus regulatsioonis, paraneb eesti keele positsioon avalikus ruumis ning tugevneb eesti keele staatus. Positiivne mõju on muudatusel neile mitte-eestlastele, kes on eesti keelt õppinud, sest neil on ka avalikus ruumis rohkem võimalusi viibida eestikeelses keskkonnas. Negatiivne mõju võib mitte-eestlastele ja/või eesti keelt mitteoskavatele isikutele kaasneda muudatusega juhul, kui võõrkeelset osa audioreklaamis ei olegi, kuna sellisel juhul jääb isikule esitatud audioreklaam mõistmatuks ning ta ei pruugi saada osa kaubanduskeskuse või teenuse osutaja poolt pakutavatest teenustest ja kaupadest.

Mõju olulisus:

Muudatuse mõju on keskmine, kuna eelduslikult sai eesti keelt valdav isik ka seni eestikeelse audioreklaami abil osa kaubandusettevõtete ja muude teenuse osutajate poolt pakutavatest teenustest ja kaupadest.

6.5. Nõuete kehtestamine võõrkeelse kaubamärgi kasutamisel

Keeleseaduse § 16 lõikes 3 sätestatakse, et kaubamärgi kasutamisel isiku tegevuskoha tähisena või välireklaamis tuleb kaubamärgi võõrkeelne osa, mis sisaldab olulist teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta, esitada ka eestikeelsena. Eestikeelne tekst peab olema sama hästi nähtav kui võõrkeelne tekst ning see peab paiknema võõrkeelsega samas vaateväljas.

6.5.1. Mõju sihtrühm: ettevõtted

Kaubamärgi kasutamisel isiku tegevuskoha tähisena või välireklaamis tuleb kaubamärgi võõrkeelne osa, mis sisaldab olulist teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta, esitada ka eestikeelsena. Eestikeelne tekst peab olema sama hästi nähtav kui võõrkeelne tekst ning see peab paiknema võõrkeelsega samas vaateväljas.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Ettevõtted, kes ei ole eestikeelset teksti nähtavaks teinud võõrkeelse tekstiga võrreldavas mahus, peavad oma tegevuskoha tähist või välireklaami muutma, mis toob tõenäoliselt kaasa kulu vastava ettevõtte jaoks.

Mõju kirjeldus:

Keeleamet on aastate lõikes teinud keskmiselt 700 ettekirjutust avaliku teabe keelenõuete rikkumise kohta aastas (2018. a 917; 2019. a 603; 2020. a 689, 2021. a 579). Suur osa nendest on seotud nõudega esitada tegevuskoha tähisena või välireklaamis eksponeeritavas kaubamärgis (sh ärinimes) sisalduv oluline võõrkeelne teave ka eesti keeles. Kuid ettekirjutuse täitmine kehtiva regulatsiooni raames ei paranda oluliselt avaliku ruumi eestikeelset välisilmet, sest seadus ei sätesta nõudeid eestikeelse teabe suuruse või paigutuse suhtes.

Ettevõtted, kes seni on võõrkeelsetel kaubamärkidele eestikeelse teabe lisamisel lähtunud kehtivast regulatsioonist ning paigutanud eestikeelse teksti kohtadesse, kust kliendil on seda raske leida, peavad muudatuse jõustudes paigutama selle selliselt, et eestikeelne tekst oleks sama hästi nähtav kui võõrkeelne tekst ning klient ei peaks seda eraldi otsima.

Mõju olulisus:

Mõju ettevõttele on oluline. Kehtestatud nõue ei eelda ilmtingimata kaubamärgi ümbertegemist, vaid eelkõige tuleb leida sobiv koht, suurus ja paigutus, et eestikeelne tekst oleks nähtav. Mõningal juhul vajab kehtestatud nõue tegevuskoha tähistamisel uut lahendust.

6.5.2. Mõju sihtrühm: avalikkus, eesti elanikkond

Mõju valdkond: mõju teenuse tarbimisele

Muudatus võib mõjutada teenuse ja/või kauba tarbimist, kuna eestikeelne teenuse tarbija (klient) saab rohkem informatsiooni pakutava kauba või teenuse kohta.

Mõju kirjeldus:

Muudatus võib avaldada mõju nende teenuste ja kaupade tarbimisele, mille kohta ei olnud varasemalt olulist teavet eesti keeles nähtavalt esitatud, kuna võõrkeelne tekst ei pruukinud olla kõikidele klientidele arusaadav.

Mõju olulisus:

Võib eeldada, et kliendid on üldjuhul teadlikud tarbitavatest teenustest ja kaupadest, olles teinud eelnevalt eeltööd, kuid teatav mõju muudatusel siiski teenuse tarbimisele eksisteerib. Muudatus mõjutab positiivselt ka eesti keele positsiooni ja nähtavust avalikus ruumis, parandab avalikkusele suunatud teabe kättesaadavust ning tugevdab eesti keele staatust. Senisest eestikeelsest avalik ruum aitab tugevdada kõikide Eesti elanike riigi-identiteeti.

6.6. Eesti keele oskuse tõendamise nõude kehtestamine teenindajakaardi taotlejale ja omajale

6.6.1. Mõju sihtrühm: teenuse tarbija

Mõju valdkond: mõju teenuse kvaliteedile

Mõju kirjeldus:

Muudatuse vastuvõtmisel suureneb tõenäosus, et klient saab teenindatud eesti keeles, mis ühtlasi aitab kaasa teenuse kvaliteedi tagamisele. Kvaliteetset teenust on keeruline tagada olukorras, kus taksojuht eesti keelt ja/või muud kliendile arusaadavat keelt ei oska. Sellisel juhul võib kliendil väheneda tõenäosus jõuda teenuse tarbimise käigus soovitud sihtkohta, mis on teenuse tarbimise peamine eesmärk. Samuti vähendab see tulevikus ebameeldiva tunde tekkimist kliendis, kes oskab Eesti Vabariigi ainsat kehtestatud riigikeelt, kuid sellele vaatamata ei saa selles samas riigis tarbida elementaarset teenust, kuigi tegelikkuses on probleem teenuse osutajas.

Mõju olulisus:

Muudatuse rakendamine parandab taksoteenuse kvaliteeti, kuna teenindajakaarti ei väljastata, kui isik ei oska nõutaval tasemel eesti keelt. Muudatus aitab tagada kliendi õigust eestikeelsele teabele ja teenindamisele. Mõju on olulisem kliendile, kes on harjunud tarbima eestikeelset teenust ning soovib eestikeelset suhtlust (nt eesti keelt emakeelena rääkiv isik). Mõju on vähemolulisem ja väiksem nt muukeelsele kliendile (nt inglise keelt emakeelena rääkiv isik), kelle jaoks võib olla olulisem suhelda teenuse osutajaga eesti keele asemel nt inglise keeles.

6.6.2. Mõju sihtrühm: riik

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõjutatud riigiasutuseks on Keeleamet.

Mõju kirjeldus:

Tallinnas ning mujal Eestis tegutseb tuhandeid taksojuhte ning sõidujagamisteenust osutavaid isikuid, kes saavad kehtiva regulatsiooni kohaselt õiguse osutada taksoteenust ilma eesti keele oskusega. Keeleametile on laekunud kaebusi nii traditsiooniliste taksofirmade (Tulika takso, Krooni takso, Forus takso) kui ka taksoteenuse digiplatvormi (Bolt, Yandex) kaudu töötavate taksojuhtide ebapiisava eesti keele oskuse kohta. Viimati nimetatute puhul on menetlus väga keerukas ja aeganõudev töösuhte ebamäärasuse tõttu. Tänu eelnõuga tehtavatele muudatusele muutub riigipoolne järelevalve tõhusamaks.

Mõju olulisus:

Muudatus vähendab Keeleameti halduskoormust, kuna õiguse taksojuhina tegutseda saavad vaid need isikud, kelle keeleoskus vastab vähemalt formaalselt seaduses ja seaduse alusel kehtestatud B1-tasemele ning ametnikel ei ole vaja kulutada ressursi ilma keeleoskuse ning keeletunnistusega taksojuhtide leidmiseks.

6.6.3. Mõju sihtrühm: teenindajakaardi taotleja, sõidukijuht taksoveol

Mõju valdkond: mõju majandusele (ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus)

Mõju kirjeldus:

Põhiseaduse § 29 lõikes 1 on sätestatud oluline majanduslik põhiõigus: inimese õigus valida endale vabalt tegevusala, elukutse ja töökoht. Õigus olla majanduslikult aktiivne ja teenida elatist enda valitud valdkonnas ja viisil on täiskasvanud inimese ja tema perekonna inimväärse äraelamise eeldus. Nimetatud säte hõlmab isiku õigust, et riik ei sekkuks põhjendamatult tegevusala, elukutse ja töökohta vaba valiku õigusesse. Samas ei ole inimese õigus valida endale elukutse, tegevusala ja töö siiski absoluutne. Tegemist on lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigusega. Seega võib seadusandja põhjendatud juhtudel piirata inimese valikuõigust. Vahel on seadusandja teiste isikute õiguste ning vabaduste, aga ka isiku enda kaitsmise argumendil kohustatud põhiseaduse § 29 lõikes 1 toodud õigust piirama, kuid need kitsendused peavad olema proportsionaalsed². Ühe suure piirangute grupi moodustavad kitsendused, mis sätestavad haridus- ja kogemusnõuded teatud elukutsetele või töökohtadele tagamaks nende valdkondade esindajatega kokku puutuvate tarbijate, patsientide või klientide ohutuse ja heaolu³.

Põhiõiguste riive on põhiseaduspärane üksnes siis, kui see on põhjendatud. Selleks, et riive oleks põhjendatud, peab riive aluseks olev meede olema proportsionaalne. Proportsionaalne on meede siis, kui ta a) järgib legitiimset eesmärki, on b) kohane ehk sobiv, c) vajalik ja d) proportsionaalne kitsamas tähenduses.

Keeleseaduses ja tarbijakaitseseaduses on sätestatud, et tarbijal on õigus eestikeelsele teabele ja teenindamisele. Seetõttu peavad otseselt kliendiga suhtlevad töötajad oskama eesti keelt tööülesannete täitmiseks vajalikul tasemel. Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 7 punkti 10 kohaselt peab taksojuhtide keele oskus olema vähemalt B1-tasemel.

² PS § 11; [RKPJKo 27.03.2012, 3-4-1-1-12](#)

³ Põhiseaduse kommentaarid, § 29 p-d 1, 2 ja 9

Eelnõuga tehtavate muudatuste kohaselt tuleb teenindajakaardi taotlejal esitada tõendav dokument, et oskab eesti keelt vähemalt B1-tasemel. Tõendava dokumendi esitamine ei riiva ettevõtlusvabaduse kaitseala ning avalik võim ei mõjuta vabadust ebasoodsalt.

Mõju olulisus:

Muudatus mõjutab neid taksojuhtidena töötavaid isikuid, kes täna eesti keelt B1-tasemel ei valda. Tuginedes Keeleameti järelevalvepraktikale, on ebapiisava eesti keele oskusega ligikaudu tuhat taksojuhti või sõidujagamisteenust pakkuvat isikut. Arvestades, et Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 7 punkti 10 kohaselt peab taksojuhtide keele oskus olema vähemalt B1-tasemel, siis ei saa keelenõue tulla isikutele ka ootamatult. Edaspidi peavad uued teenust osutada soovivad isikud (kes täna veel taksojuhtidena ei tööta) arvestama, et eelnevalt tuleb omandada eesti keel vähemalt B1-tasemel.

7. Eelnõu rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamine ei too üldjuhul kaasa täiendavaid kulusid valitsusasutustele ega ka kohaliku omavalitsuse üksustele. Nendele asutustele, kes peavad oma domeeninimed ja/või e-posti aadressid välja vahetama ning erinevates kontaktide ja dokumentides (nt dokumendi plankettides jne) infot uuendama, teatud kulu siiski kaasneda võib.

Valla- või linnavalitsusele (teenindajakaardi andjale) lisandub täiendav kohustus kontrollida teenindajakaardi taotlemiseks esitatavate dokumentide koosseisu ka keeleoskust tõendava dokumendi olemasolu.

8. Rakendusaktid

Eelnõu esitatud kujul vastuvõtmine ei eelda rakendusakti muutmist.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning arvamuse avaldamiseks Keeleametile, Eesti Keele Instituudile, Eesti keelenõukogule, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojale, Eesti Tööandjate Keskliidule, avalik-õiguslikele ülikoolidele, Rahvusraamatukogule, Eesti Rahvusringhäälingule, Rahvusoperile ja Eesti Kultuurkapitalile.

Tõnis Lukas
minister